

השגות בענייני עירובין

(תמוז תשפ"ד)

- 1.....קנה המוסתר במחיצה קטנה.
- 1.....מחיצה תחת החוט.
- 2.....רה"י תחת החוט.
- 2.....חוט מסולסל.
- 2.....חוט מתננד.
- 2.....עמוד עקום.
- 3.....חוט בתוך העמוד.
- 3.....פתחי שימאי.
- 3.....לחי רחבה ד' טפחים.
- 4.....פרצה בקרן זווית בקו ישר שאינו מכונן.
- 4.....בין המחיצות בסילוק מחיצות.
- 4.....מדרון משופע - לפי השיפוע ולא לפי המשך.
- 4.....קוצים.
- 5.....עצים במטע מסחרי.
- 5.....שיעורים - השיעור הקטן.

קנה המוסתר במחיצה קטנה

יש להכשיר מעיקר הדין עמוד שמוסתר מחמת מחיצה צרה הצמודה לו כי עמוד העירוב נראה היטב ונחשב בתוך הרשות באותם האופנים שהעמוד אינו נחשב 'חוף למבוי'; אלא שיש בזה סתירה בחזו"א [צריך לזהר שאם יש פצים דק מחוץ לפצים עבה - שהקנה לא יהיה מעל הדק החיצוני כי הפנימי מסלקו]; הורני הגר"מ רוזנר שליט"א שהעיקר להקל - מאחר וצד זה נכתב בחזו"א בפסקי דינים, כעין 'דינים העולים'.

מחיצה תחת החוט

כשיש מחיצה תחת החוט, אם יש גישה לעמוד מתוך העיר ולכן אינו מסולק , ואם המחיצה לא צמודה לדופן שבה קנה צוה"פ - שבכך כל המחיצה הופכת להיות מחיצה עבה וממילא הקנה נבלע בה ובטל - יש מקום להכשיר, שאין מקור לאסור, וברור שהאבנ"ז והחת"ס סופר המתירים בעמוד המוקף מחיצות יתירו בזה, וכן המהרש"ם, המנחת שלמה, ועוד - המתירים ערימה תחת החוט , וכ"פ בנתיבות שבת. אמנם, בחו"ב פסל כשהמחיצה לא ראויה להיות קנה בעצמה; מה שהביאו ראיה לאסור מהחזו"א שפס ד' אמות [או עומ"ר] שתחת צוה"פ בפתח המבוי מחלק את המבוי להצריך בתים וחצירות בכל צד - הוא לא מטעם שמחיצה פוסלת את צוה"פ, אלא הוא דין מקומי שכשמחיצה שבאמצע מגיעה עד לכותל האמצעי - הרי שבפועל המבוי הפך לשני מבואות, וממילא צריך בשניהם בתים וחצרות, אבל לא כתב שצוה"פ נפסלת בכך [כל עוד אין סילוק מוחלט של צד זה מזה], וכשהנדון היה שהכותל יסלק את צוה"פ - כתב שצוה"פ אינה מסתלקת; אין להוכיח שהחזו"א פסל ממ"ש 'בטל ליה צה"פ' מחמת אמת המים העוברת בחצר - שנראית כוונתו רק לאסור את הטלטול בחקק הפרוץ לכרמלית שבחוץ כי צוה"פ שמעליו אינה מועילה לו, אך צוה"פ לא התבטלה מלהתיר את העיר [הרי נידון הגמרא והראשונים היה רק איסור הטלטול בחקק והמילוי ממנו, ולא אסרו את הטלטול בחצר עצמה, אא"כ פרוצה לאמה ביותר מעשר אמות, וכך מדויקת לשונו "אין מועילין גיפופי החצר לבור כלום... אותו החקק אסור", ועוד].

רה"י תחת החוט

לגבי רה"י תחת החוט - המהרש"ק חידש פסול כי לא עבדי אינשי פתח שתחתיו בית [וכן לישועות מלכו כי רה"י העולה לרקיע מפסיקה בין הקנים], אך במק"א כתב להתיר בבור שתחת צוה"פ כי הקנים נמצאים במקום שנמצאים בו בני אדם [יש לי להוכיח שערימה לא גרעה מחקק שהרי מתירים את החצר הגדולה אף שגיפופי הקטנה נכנסים אליה ולא אומרים שסילוק הגיפופין גורם שהמחיצות לא נראות מתוך הגדולה]; וכ"כ במהרי"ל שעץ תחת החוט לא מבטל כי מוסיף בסתימה. לענ"ד - סילוק אין כאן כי סילוק הוא רק כשהמסלק מוליך את המחיצה עד הצד השני; אין ראייה לאסור מסוגיית אמת המים - כי שם האמה פוסלת רק מחמת היותה כרמלית חשובה הקובעת מקום לעצמה, ולכן אינה מתבטלת לעיר, משא"כ ערימה היא רה"י; אין לאסור מחמת שהערימה מפריעה לסגירת דלת של קשין, כדכתב הדברי מלכיאל - שהרי מנהגנו לא לחוש לזה דס"ל שהוא דין בחוזק העמודים ולא מצריכים מציאות פיזית של חלל פנוי; אין לאסור מחמת שאין דרך להיות ערימה בתוך הפתח, כמ"ש חת"ם סופר שאין לפסול צוה"פ שתחתיה אמת המים כי אין לומר 'לא עבדי אינשי' אלא במה שמצינו להדיא, כגון בקרן זוית.

חוט מסולסל

מבואר בגמ' שהשתמשו בזמורה לצוה"פ, ומאחר וטבע הזמורה להיות מסולסלת חזקה גמישה וקפיצית - הרי שקשה לפסול חוט מסולסל.

חוט מתנדנד

המשכנ"י כתב שאם החוט מתנדנד ויוצא מבין העמודים לחוץ - צוה"פ פסולה, והוסיף שקשה למותחו בחזקה כי עתיד להתרופף, ולכן החמיר שישתמשו רק בדבר העומד יציב כגון קנה חזק או שיבנו כעין בנין שער, ודעתו הובאה במ"ב כ"יש מחמירים למתוח החוט בחזקה כדי שלא ינודו הרוח; אך מעיקר הדין פסק כמחצית השקל שלא פסל בזה, שהרי מפורש בגמ' שהיו משתמשים בגמי, וביאר שפסול זה הוא רק בקנים ולא בחוט שאינו מעיקר הצורה; החזו"א לא חילק בין הקנים לחוט, אך לא פסל מחמת התנועה כשאין שבירה.

אמנם כתב לפסול כשאמצע החוט מובלט חוץ לאמצע הקנים, ומקובל להסביר שכונתו לפסול בנדנד המוציא את אמצע החוט מהטווח שבין שני העמודים . לענ"ד יש מקום לפרש שכונתו רק למקרה שבו החוט יוצא מצידי העמודים - שהרי החזו"א למד זאת מצוה"פ מן הצד, ודימה להנחת ידות הקנים ע"ג הקנים , ובכך מובן הדמיון להנחת ידות הקנים ע"ג הקנים, ובכך דומה לצוה"פ מן הצד שפסולה, ומובן יותר מדוע החשיב זאת כשבירת צוה"פ ולא רק כנדנד, וגם מובן מדוע כתב שהוא רק ב'חבל כפוף הרבה', ולכן לא הזהיר למתוח בחזקה או להניח לחיים רחבות או שיהיה מרחק מועט בין העמודים, וגם מובן שלא גזרו שלא להשתמש בחוטים כי באמת הפסול אינו מצוי, וגם מובן כיצד נשמרו מכך בזמן חז"ל; מכיון ששם 'קנה של צורת הפתח' הוא רק על חלקו של הקנה שבדיוק תחת החוט ולא על כל רוחב הקנה, כמבואר באבנ"ז, ממילא אם רק לחי יכולה להציל מפסול זה - לחי רחבה לא תועיל.

עמוד עקום

אם העמוד עקום הצידה יש שהכשירו צוה"פ זו מאחר והחוט מונח על ראש העמוד העקום ונוגע בו ונחשב כ'קנה על גביהם', והתייחסו לצוה"פ העקומה כמחיצה עקומה: כ"כ האבני נזר רצ"א שגם בקנה עקום אומרים גוד אסיק, והמ"ב שמכשיר לחי שמתנענעת מעל י' טפחים, והחזו"א שמכשיר עמוד עקום כמחיצה עקומה כשהקנה העליון נוגע במזוזות, דנחשב 'על גב' אף שהקנה אינו מעל המזוזות כי נחשב כמחיצה באלכסון [אך בסוף כתב שאין לו מקור נאמן שנקרא משקוף על מזוזות - ולענ"ד ישנם דברים שהם כל כך פשוטים עד שאין צורך באמירה מפורשת, ולכן לא מצא לזה מקור נאמן, כי עמוד עקום היה המצוי בכל מקום במציאות החיים של הקדמונים], והמנחת שלמה שכתב שאין לפקפק בעקמימות פחות מג' טפחים [כך העידו שהגרצ"פ פרנק זצ"ל הקיל עד הטייה של ג' טפחים של ראש העמוד], וגם ביותר מזה הרי החזו"א הכשיר, והמנחת יצחק שמוכיח ממה שהתירו בקנים מקש וקנים ולא חששו שמא יתעקם, ועוד, והארחות שבת כתב שמסתבר שטעם המתירין כי מ"מ החוט מעל ראש העמוד, וכתב בשם הגר"ש אויערבאך זצ"ל שספק החזו"א אינו מובן כ"כ. אמנם, יש שלא הכשירו עמוד עקום אא"כ החוט מונח מעל י' הטפחים הנמוכים של העמוד - שהן עיקר המזוזות, וכ"כ המהרש"ק מסביר עצמו שבעמוד עקום נחשב שהחוט מונח בצד הקנים ולא כנגד הקנים, וכ"כ במכתב הקה"י שהחזו"א החמיר לנו מאד שהעירוב נפסל כשאחד העמודים אינו ישר

ממש אלא נוטה קצת לצד, כי נמצא שהחוט אינו מכון כנגד עשרה טפחים התחתונים של העמוד - שהן עיקר המזוזות [ביאר הרב מושקוביץ שיש קבלה בעל פה מהחזו"א שעמוד אחד עקום הצידה הוא כשר, שני עמודים עקומים הצידה לאותו כיוון - אינו יודע, וכשעקומים לכיוונים מנוגדים - פסול]; שאלתי את מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל בדבר עמודים עקומים ואמר שהחזו"א פסל, אך לגבי הכרזה לציבור שהעירוב פסול - אולי י"ל מוטב יהיו שוגגים, וכשצינתי שהחזו"א רק כתב שאין מקור ברור להיתר - חיך; העיר הגר"מ פרקש שההגדרה שהחוט צריך להיות מעל י' התחתונים נובעת מנוסח הקה"י, אך בחזו"א עצמו משמע שאין ריעותא כזו שהרי התיר בעמודים עקומים לכיוון הפתח, ומ"מ אם החוט נוגע בעמוד - אין ספק שנחשב שתחילת המשקוף היא ע"ג לחי י'.

חוט בתוך העמוד

אם החוט עובר דרך העמוד: המ"ב כתב שהפמ"ג הסתפק בזה וצידד להחמיר, אך העיקר כחזו"א שהכשיר מכיון שתחת החוט יש עמוד, והחלק העליון אינו מפריע: גמ' - צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום, אלא על גבן; או"ז - שנתן הקנה בין שני הקנים מזה לזה באמצעיתו - ולא על ראשיהן; הג' אשר"י בשם או"ז - ולא שיהא תחוב בין שניהם מזה לזה באמצעיתן [בלי שנתחב בתוך הקנים]; תוספת שבת - פוסל כשהקנים נכנסים בנקבים שבקנה העליון - ונמצא שהקנה העליון מקיף אותם ואיננו מעליהם; פמ"ג - חקר האם מן הצד הוא גם כשנחקק קצת בקנים אף שהקנים יוצאים למעלה, וכתב שאפשר דשרי, אך כתב ע"י בהג' אשר"י "ולא שיהא תחוב בין שניהם באמצעיתו - משמע דצריך דווקא מונח על ראש הקנים" אך השמיט את המילים 'מזה לזה' שמוכיחות שפסל רק כשהקנה לא יושב בתוך חקק [או ששינה מכוונת ההג"א, או שלא התכוון להחמיר בזה]; מ"ב - מסתפק הפמ"ג ומצדד בזה להחמיר. ערוה"ש - דבר פשוט הוא שאם הקנה שעל גביהן מונח בהקנה שמכאן ומכאן אף על פי שעוד הרבה בולטין הקנים שמכאן ומכאן למעלה מהקנה שעל גביהן, כגון שחקק בתוך הקנים ונתן הקנה העליון בתוך החקק מכאן ומכאן - מה איכפת לנו מה שבולטים עוד למעלה למעלה, ויש טועים לומר דגם זה מקרי מן הצד... וטעות הוא... ובוודאי אם יחקק באמצע הרוחב ויניח שם הקנה העליון - כשר, אך רש"י לא מיירי מזה, וכן לשון הגהת אשר"י שכתב ולא שיהא תחוב בין שניהן באמצעיתן - כלומר שתחבן מן הצד באמצעיתן; וכ"כ במקור חיים - אם חקק בתוך הקנים וכרך החבל ע"ג דכשר; וכ"פ החזו"א להתיר בפשיטות; וכ"כ במנחת שלמה שכשהחבל עובר בחקק מפולש - חשיב ודאי צוה"פ.

פתחי שימאי

הדוגמא המבוארת בגמרא לפתח מקולקל היא שאין 'שקפי' ושאין תקרה: לדעת רש"י ותוס' - הקלקול הוא כשנחלצו חלק מאבני הכותל שבו הפתח, וכעת בצידי הפתח או בחלקו העליון - הכותל אינו שווה אלא אבן נכנסת ואבן יוצאת - דמיחזי כפירצה ולא כפתח (ח"ב); ריטב"א - פתח חייב שיהיו בו מזוזות ומשקוף; והגמ' פסלה כשאין מזוזות או משקוף אף אם הוא חלק כי נראה כחור ופירצה; החזו"א הכריע שסומכים על שיטת רש"י שיצא מתורת פתח רק כשניכר שאינו בנין אלא הרוס ופרוץ - כמו באבן נכנס ואבן יוצא; מקור חיים - צורת הפתח העשויה מקנים - כשרה אפילו כשיש בהם בליטות, כי רק לגבי חיוב מזוזה פסלו בכך כי נצרך פתח ממש, אולם לגבי עירוב - די בצורה של פתח; חזו"א - יש מקום לומר שאבן נכנס ויוצא פוסל רק בכותל שנפרץ, אבל ראוי להחמיר לשפות העוקצים כדי לחשוש למקור חיים; הבינו העולם שהחזו"א מתכוון לחומרא בעירובין, אך לענ"ד - כל שהחזו"א החמיר הוא הוא רק לגבי חיוב מזוזה, שהרי מפורש בגמ' שהשתמשו בקנים, ולא חלקו שיש בהם עוקצים, ובעירובין הרי המקו"ח לא החמיר אלא היקל, ואכן החזו"א קאי בהל' מזוזה, ולא הזכיר כלל חומרא כזו לעניין עירובין.

לחי רחבה ד' טפחים

החזו"א כתב להדיא שלרוחב הלחי אין שיעור, דלא כמקו"ח שהגביל עד ד' אמות; עם זאת כתב שאם הניח קנה ע"ג סוף הכתלים הוי כצו"ה, אך הוסיף בהערה שאפשר דכיון שהפצימין נמשכין יותר מג"ט [או ד"ט דחשיב רשות] מקנה העליון ולפנים חשיב פתחי שמאי, וצ"ע; יש שהבינו מכאן שפוסל בלחי רחבה ד' : חו"ב - אם הרחיק ד' טפחים - ודאי מסתבר שפסול, כי לגבי ד' הטפחים אין החוט משמש כצוה"פ שהרי אין שם מזוזות ונחשב כקורה ע"ג מבוי שאינה בולטת פנימה; הרב רוזנר - פתח עם מזוזה ומשקוף יוצרים שם פתח - ואם הם רחבים ופולשים לבית אינו דרך פתחים; הרב

פרקש - אם החוט אינו סמוך לחוד הפנימי - הרי שבתחילתו יש לחיים ללא משקוף, והוא פתחי שימאי 'לית ליה שקפי', ורק אם החוט בתוך ג' טפחים - נחשב כפתח שלם. לענ"ד נראה שמכיון שהמקרים שהחזו"א דן עליהם הם רק כאשר מניח את הקורה על קיר - דוקא שם היה מקום שלא לראות את הקיר כסתימה אלא כמבוי בפני עצמו שצריך תיקון עבור עצמו, וכן, מאחר והקורה מונחת על כותל - אם אינו ניכר שהיא צוה"פ - הרי שחוזרים לראות אותם ככתלי המבוי, אולם אם ניכר שלחי זו היא צורת הפתח - אינו נראה לפוסלה כאשר החוט עובר מעל החלק החיצוני של הלחי ונשארו שלשה טפחים משם פנימה, וכן הסכים עמי מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, ונראה שכן נהגו תמיד להשתמש בחביות ולחיים רחבות בלי לדקדק שהחוט יעבור דוקא מעל שלשת הטפחים הפנימיים של הלחי [הסתייעתי מלשונות הריטב"א, רש"י, והאבני נזר].

פרצה בקרן זווית בקו ישר שאינו מכוון

מדברי מכתב החזו"א יש שלמדו שהפסול של פרצה בזווית אינו אמור רק בין שתי מחיצות הנצבות זו בניצב לזו , אלא גם במחיצה אחת שאינה ממש בקו ישר - ומעט ממנה פרוץ במשך רוחב ארבעה טפחים, ושיירי המחיצה שמשני עברי הפגם אינם מכוונים זה מול זה בדיוק - שהרי אין לומר בזה שהעומד מרובה על הפרוץ. לענ"ד אין לחומר א זו מקור ברור, ולשונות הראשונים לגבי פרצה בקרן זווית הן תמיד מזרח ודרום וכד', ולעולם לא מזרח ומזרח; גם כשהחזו"א דן בפרצה בקרן זווית אמר שאף שהעומ"ד לא יסתום את כל הפרצה שבזווית, אך היה אפשר לראות את העומ"ד כקופץ מקצה זה לזה - אלא שלא עבדי אינשי כזה פתח, וא"כ במחיצה ברוח אחת עבדי וצוה פתח, וכמעט כל כותל התוחם חצר או ישוב נבנה מעט עקום מחמת התוואי הארוך והמתפתל, ועם זאת הדרך להשאיר בו פתח; ונראה שגם דברי החזו"א שלמדו זאת מהם - נוגעים רק למקרה שניכר שהן שתי מחיצות שונות [אף שהן באותה רוח] - שרק בזה שייך לומר שאין הדרך לעשות ביניהן פתח, ולא כשניכר שזו פרצה במחיצה אחת מאחר וסוף סוף רוח זו גדורה, ובמפורש כתב החזו"א שציור המעטפה נותר בעומ"ד ואינו קרן זווית, וכן הסכימו עמי מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל, והגר"ז קרויזר זצ"ל; גם ראיית האוסרים מחומרת החזו"א בפרצה בעיגול - אינה הוכחה לפרצה בכותל אחד מוגדר, כי אין שם 'רוח אחת' או 'דופן אחת'.

בין המחיצות בסילוק מחיצות

לענ"ד, כל זמן שהעומ"ד אינו מסולק - מותר גם לטלטל בין המחיצות, שכתב החזו"א שעומ"ד אינו עושה סילוק . יש שאסרו מאחר והחשיבו את השטח שבין המחיצות כפרוץ במלואו למקום איסור; ראייתם מדברי החזו"א שבחצר קטנה שנפרצה במלואה לגדולה, וכתליה נכנסים לגדולה - אף שהגדולה מותרת, אולם השטח שבין הכתלים הנכנסין אסור, ולענ"ד טעם החזו"א לאסור את השטח שבין הכתלים הנכנסים לחצר הגדולה הוא כי בשטח זה מושלות שתי החצרות שלא עירבו, והוא נראה כשייך גם לחצר הקטנה [ולכן כתב החזו"א בטעם האיסור בשטח שבין הכתלים הנכנסים "והגדולה פרוצה למקום האסור", כלומר, שהשטח שבין המחיצות אינו מופרד מהשטח שנראה כחצר הקטנה שלא עירבו יחד], משא"כ כשמדובר רק בהגדרת הרשות המגודרת כששתי החצרות עירבו יחד - כל זמן שהמחיצות אינן מסולקות היתר השטח נעשה ע"י העומ"ד שעדיין קיים במקומו, וכ"כ הרב גלבר [אמנם, עדיין צל"ע שלשון החזו"א בציור מ"ז שהחצר האמצעית היא כרמלית - ולא התיר אותה בעומ"ד, ולכן צ"ע למעשה].

מדרון משופע - לפי השיפוע ולא לפי המשך

לשונות רוב הראשונים והפוסקים מוכיחים שארבע אמות הוא שיעור האלכסון: ר"ח, בית הבחירה למאירי, ריטב"א, רש"י, מהרלב"ח, שו"ע, מ"ב, גאון יעקב. אמנם בחזו"א בכלאים כתב ששיעור ארבע אמות הוא שיעור המישור, וכ"כ בחו"ב שדימה לדופן עקומה של סוכה, וכך שיגרת לשון המהרש"א, חידושי הגר"ח, וגנזי חיים הוטנר - אך כלל לא דנו בנושא זה ישירות וגם לא הביאו את לשונות הראשונים הנ"ל, ואצ"ל שלא ביארו את מקורם.

קוצים

מבואר בגמ' שזרעים ושטח שהוצף במים שאינם ראויים לשימוש - מבטלים שם דירה; בשם הגריש"א מוסרים שטעם הדבר הוא כי לא משתמשים במקום, ולפ"ז אוסרים גם בשטח שעלו בו קוצים, ויש לסייעם מהגדרת רש"י לאויר שתשמישו

לדירה - 'אם תשמעו לדירת אדם לכניסה וליציאה תמיד' - משמע שאינו מועיל שטח שאי אפשר לעבור בו. לענ"ד יש מקום לומר שקוצים אין אוסרים בטלטול כזרעים, כי לשונות הראשונים לא מעידות שהבעיה מפני שאין משתמשים במקום, אלא מפני שאינם מתבטלים לעיר כי דנים אותם בפני עצמם מחמת חשיבותם שהם מסולקים משם דירה [בזרעים - מרצון, ובבבלי - בעל כרחו], וממילא האדם מסיח דעתו מלדור שם, ומבטל דירתו לזרעים ולשטח המוצף במים שאינם ראויים לשימוש ואין אפשרות להפטר מהם - משא"כ כלפי קוצים יש מקום לומר ששטח קוצים יתבטל לעיר שהרי אין לו חשיבות לדונו בפני עצמו ללא שיהא מוקף מחיצות, ואף שכעת אין משתמשים שם בפועל - אולם שם דירה אינו מסולק משם כבזרעים ובבבלי כי אין מניעה מלהשתמש שם אם יחליט לשרוף את הקוצים או לכסחם (ראה ב"ק ס'). ...קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשכיח אש גביהו, ופירש"י 'אין בני אדם מזדהרין בהן - דלכך עומדין', ומעשים שבכל יום שאם נוצר צורך - מתאמצים ומשתמשים שם, א"כ ניתן לומר ששטח קוצים או סלעי או סתם שטח פנוי - הם מקומות טפלים וחסרי חשיבות עצמית; סיוע לביאור זה הוא מכך שלשונות הפוסקים מדברים על ביטול שם דירה ולא על חסרון ביכולת השימוש, והמקורות שדנים על חסרון יכולת השימוש - מדברים רק על מקומות שמצד אופיים אינם בטלים לעיר; ועוד, חוסר השימוש בשטח איננו גורם האוסר את הטלטול, שהרי בקרפף שהוקף שלא לדירה ובאמת המים המפולשת לעיר - אסרו את הטלטול אף שהם ראויים לשימוש, ואסרו את אמת המים כי היא מחוברת לנהר שמחוץ לעיר, ובשטח שהוצף במים שאינם ראויים לשימוש אך אינם עמוקים - לא אסרו את הטלטול אף שבפועל אין משתמשים שם, א"כ אין הכרח לאסור שטח קוצים רק מחמת שכעת אין משתמשים בו תדיר; יש עוד סניף להקל למעשה מאחר וכמה מגדולי האחרונים מקילים אף בשטח זרוע בתוך העיר; ולפ"ז מיושב מדוע פסול כל כך שכיח של שדה קוצים או טרשים לא הוזכר כלל בגמרא ובראשונים ובאחרונים - אף שקוצים מצויים אפילו באירופה הקרירה, ובפרט לפני שהיו טרקטורים וריסוס; וכ"כ בשו"ת להורות נתן שאם קוצים היו פוסלים - היה לפוסקים להשמיענו; וכ"כ בספר עירובי חצירות (לרב אי"ש גרינמן) שמפריע זמני לא נחשב כקרפף, ולקוצים אין חשיבות קבע אף שהם קבועים, והם נטפלים לעיר; עוד דמות ראייה לזה ממה שהבה"ל דן אם מותר לטלטל לאחר קטיפת הזרעים, או שצריך לפרוץ את המחיצות ולבנות לשם דירה, וזאת אף שבד"כ המציאות היא שהשדה מתכסה בקוצים לאחר הוצאת הזרעים; וכ"מ מהמהרש"ם שבזרעים אי אפשר להלוך כלל ודריסת הרגל מזיקה להם.

עצים במטע מסחרי

מסתמת הגמרא "נטע רובו הרי הוא כחצר ומותר..." אף על פי שאין עשוין אצטבלאות", משמע שכל האילנות אינם מבטלים שם דירה, וכן סתימת הרשב"א. אמנם, ראה חזו"א שמסתפק כלפי עירובין בנטע שלא לנוי [וראה גם דיוק לשון הריטב"א 'נטעים לא מפקי ליה מתורת דירה - שדרך חצרות הוא לפעמים ליטע בהם אילנות לצל ולטיול'], ומקום הספק בזה הוא הגדרת הירושלמי להבדל שבין חצר וגינה כלפי חיוב תרו"מ "תני זרע רובה - חייב [כחצר], נטע רובה - פטורה [כגינה], אמר רב חסדא והוא שנטעה לנטייה של חצר", ולכן כתב החזו"א שראוי להחמיר שנטע עצים שאינם לנוי חצר - אוסרים את הטלטול; קשה שבבבלי מפורש להיפך שזרעים מבטלים שם דירה "נזרע רובו - הרי הוא כגינה ואסור, נטע רובו - הרי הוא כחצר ומותר", ואילנות אין מבטלין, והראב"ד הופך את גירסת הירושלמי כדי שתהא תואמת לבבלי שזרעים עושים אותה שדה, ואילו אילנות אין מוציאות מידי ישוב; אך אין לחדש מכאן חומרא לגבי אילנות שאינם לנוי חצר כלפי עירובין, כי נושא הראב"ד היה מעשרות, וקשה להניח שכוונתו גם ללמוד מכאן לגדרי עירובין - הרי לגבי חיוב מעשרות לא די ב'חצר' אלא רק בחצר המשתמרת הדומה מאד לבית, וחצר שאינה משתמרת היא כגינה, משא"כ לגבי עירובין צריכים רק שהאדם לא יסיח דעתו משימושי המקום; ועוד, לדבריו הגדר 'שנטעה לנטייה של חצר' שווה לגדר הבבלי 'הוא שעשוין אצטבלאות' - כלומר שהעצים אין מבטלין שם חצר רק כשעשויים בשורות - שהוא נוי לחצר (גליוני הש"ס על הירושלמי) - והרי דעה זו אינה להלכה [וכן גם סיים החזו"א שאפשר שהירושלמי הולך בשיטה שאינה להלכה: 'מיהו אפשר דר"ח כאבימי דבעינן עשוין אצטבלאות, ולא קי"ל כן'].

שיעורים - השיעור הקטן

יתכן שמחדשי הקטנת האמה טעו בחושבם שכוונת הרמב"ם למשקל מטבע 'דרהם', ולכן סברו שהמטבע היתה מעט קלה יותר משיעור הגר"ח נאה, אלא יש מקום רב לומר שכוונת הרמב"ם היתה למשקל 'דירהם' ולא למטבע, ואין שום סיבה להפחית את המשקל.